

Ignas Heitkönig: van de wereld verbeteren naar de wereld redden

‘We lijken onze band met de natuur vergeten’

Ignas Heitkönig werd afgelopen juni uitgeroepen tot Teacher of the Year. De universitair docent Wildlife Ecology and Conservation over het belang van buitenonderwijs, cake brengen naar A12-blokkeerders en een trambaan naar Ede.

Op werkgebied heb je een moeilijke periode achter de rug. ‘In de coronaperiode werd mij gevraagd of ik het vak Animal Ecology wilde geven. Een van de leerdoelen van dat vak is experimenteren met dieren om ecologische processen te testen. Normaal is dat met koeien en schapen in het veld, maar dat kon toen niet, dus bedachten we om studenten thuis met slakken aan het werk te zetten. We lieten slakken thuisbezorgen en deelden ze uit op de campus. In een slakken-arena konden studenten experimenten uitvoeren met voedselzoekgedrag, predatorvermijdingsgedrag, van alles. Het is allemaal gelukt maar het was een enorme tijdsinspanning. Studenten via het internet begeleiden, alles via Teams, constant improviseren: het slurpte energie. Toen we klaar waren met dat vak, was ik bekaf. Ik was ook helemaal niet blij dat het gelukt was, alleen maar opgelucht. Doodmoe ging ik op vakantie en doodmoe kwam ik weer terug. Het kostte me ongelofelijk veel moeite om weer aan de slag te gaan. Ik zat tegen een burn-out aan, denk ik. Dankzij coaching van bedrijfsmaatschappelijk werk ben ik er weer redelijk bovenop

Tekst Luuk Zegers

gekomen, maar ik heb nog steeds last van concentratieproblemen.

‘Zonder mijn collega Janneke Troost was het overigens überhaupt niet gelukt om het vak te geven: zij heeft de omschakeling naar online colleges in korte tijd en supergoed geregeld. Dat geeft ook aan: onderwijs is *teamwork*.’

Je geeft graag buiten les?

‘We komen allemaal uit de natuur, maar die band lijken we te zijn vergeten, ook de band met het voedsel dat we eten. We hebben een systeem gecreëerd waarin de afstand tot natuur en voedselproductie zo gigantisch is, dat we het niet meer overzien. Een mooi onderdeel van het vak Wild Perspectives van Reineke van Tol is, dat we een lange wandeling door de natuur maken met iemand die veel plantenkennis heeft. Die doet bewustwordings- en netwerkspelletjes met de studenten, maar zegt ook: van deze plant kun je de bladeren eten als sla; van die plant lijken de wortels op peen; enzovoort. Studenten oogsten die planten dan. Zo ga je inzien dat voedsel uit de natuur komt en hoe rijk die natuur eigenlijk is. Vakken waarbij je met studenten in de natuur bent, zijn voor mij van cruciaal belang.

‘Op dat gebied zijn wij trouwens een geweldige univer-

‘Zelfs met een vak als statistiek kan het goed zijn om naar buiten te gaan’

siteit. Neem bijvoorbeeld de BioBlitz, een actie die twee jaar geleden is opgezet door Liesje Mommer en Mieke de Wit. Tijdens de BioBlitz wordt iedereen uitgenodigd om de campus op te gaan en te kijken welke plant- en diersoorten hier te vinden zijn. Dit jaar zijn er ruim 1380 soorten gevonden – waanzinnig! Inmiddels is de BioBlitz uitgegroeid tot een Europese competitie waaraan een heleboel universiteiten en instituten meedoen. Meedoen is ontzettend leuk, je leert er veel van en je gaat met een blij gevoel naar huis. Het brengt je dichter bij de natuur. Dit soort briljante initiatieven, daar is Wageningen groot in. Wat dat betreft ben ik trots dat ik voor een universiteit als deze mag werken.’

We moeten met z'n allen dus meer naar buiten? ‘Ik denk dat ‘even naar buiten gaan’ iets kan toevoegen aan ieder vak. Het veranderen van de context – dus niet achter de laptop of in het leslokaal, maar met je voeten in de klei of aan de rand van de vijver – kan dienen als

‘Mijn bewondering voor de actievoerders is gigantisch’

inspiratie of helpt bijvoorbeeld om de stof goed te laten indalen. Didactisch voegt het wat toe, plus het helpt de band met de natuur te herstellen. Laatst mailde een docent mij dat hij het oefenexamen statistiek en een terugblik op dat vak buiten op de campus deed. Zijn studenten waren enthousiast. Dat laat zien dat het zelfs met een vak als statistiek goed kan zijn om even naar buiten te gaan. Hoe eenvoudig en mooi zou het zijn om via TimeEdit een buitenlokaal te boeken voor een workshop of een meeting?

‘De campus mag trouwens ook een stuk natuurlijker: maak er een verbindingzone van tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. Wees niet bang om groot te denken. Daar hoort ook een ander mobiliteitsplan bij, met veel minder auto’s. De provincie wil de mobiliteit

‘Vakken waarbij je met studenten in de natuur bent, zijn voor mij van cruciaal belang.’ ♦ Foto Guy Ackermans

‘Als we doorgaan op de huidige voet, vernietigen we de mensheid’

stimuleren door de Mansholtlaan te verbreden. Waarom kiezen we met z'n allen niet voor – mag ik iets gekks zeggen? – een trambaan? Dat idee werd door Like Fokkens geopperd bij Scientists4Future. Leg twee stukjes rails neer, gras ertussen, zet er wat bomen eromheen en je bent er. Ze kunnen met hoge frequentie heen en weer, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Je hebt minder uitlaatgassen en je kunt de Mansholtlaan versmallen, want je hebt een makkelijke, duurzame verbinding met Ede-Wageningen gemaakt. Stimuleer de mobiliteit van de toekomst, niet die van het verleden.'

De studentenjury prees je voor je authentieke onderwijs, je liefde voor de natuur en voor je activisme. Gaan wetenschap en activisme eigenlijk wel samen?

‘Ik begrijp niet waarom dat zou botsen. Sterker nog, ik begrijp niet hoe je als wetenschapper – kritisch de wetenschappelijke literatuur gelezen hebbend, wetend wat er aan de hand is en hoe slecht erop geacteerd wordt – dan in hemelsnaam stil kan blijven. Terwijl de nood zó hoog is. We hadden laatst een week met zeven dagen achter elkaar de hoogste wereldwijde temperaturen in de laatste 100 duizend jaar. Ondertussen hoor ik dat de vraag

naar vlees alleen maar blijft stijgen, terwijl er op andere plekken honger wordt geleden vanwege droogte en klimaatverandering. Al die problemen hangen met elkaar samen. Als student wilde ik naar de tropen om de wereld te verbeteren. Tegenwoordig probeer ik de wereld te redden. De urgentie is veranderd en neemt zelfs toe. ‘Gelukkig ben ik niet de enige die dat ziet: bij Scientists4Future zitten nu dik 170 Wageningse wetenschappers, stafleden, promovendi en studenten uit allerlei hoeken. Elke week melden nieuwe mensen zich aan. Dat zegt wat. Er is een gevoel dat we samen onder deze paraplu misschien dingen kunnen bereiken die ons in ons eentje niet lukken. Dát is wat mijn activisme is: mensen bij elkaar brengen en dingen bespreekbaar houden.’

Je bent dus nog geen snelwegen aan het blokkeren?

‘Zelf niet, maar ik ben wel naar de A12 gegaan om de snelwegbezitters een hart onder de riem te steken en cake uit te delen. Omdat ik nog geen actietraining heb gehad, ben ik toen niet lang gebleven. Mijn bewondering voor de actievoerders is gigantisch. Ik zie het mezelf ook nog doen in de toekomst, als ik zo'n actietraining heb gehad. Niet om stoer te doen, maar omdat het knetterfout gaat met de wereld. Daarom ben ik ook zo fel over het feit dat WUR de banden moet breken met de fossiele industrie. Vlak voor de zomervakantie heeft het bestuur besloten een comité aan te stellen dat kritisch zal kijken naar samenwerkingen van de universiteit. Daar word ik moedeloos van. De uitleg bij dat besluit is dat het de basis van wetenschap is om met alle partijen in gesprek te blijven. Dat is gewoon niet waar: de basis van wetenschap is de processen begrijpen die in de natuurlijke en maatschappelijke wereld plaatsvinden. Nergens staat dat je moet samenwerken met destructieve partijen. We moeten veel meer stilstaan bij de grenzen van wat deze aarde aankan: daarbinnen moeten we het met z'n allen zien te rooien. Als we doorgaan op de huidige voet, vernietigen we de mensheid. Aan het WUR-motto *Improving the quality of life* moeten we *within planetary boundaries* toevoegen.’ ■

Benieuwd hoe Ignas Heitkönig in Wageningen terechtkwam als universitair docent? In het AID-nummer vertelt hij over zijn jeugd in Sittard, over onderzoek doen naar de paard-antilope in Mali en lesgeven in Zuid-Afrika. Scan de QR-code voor dat verhaal.

Ignas Heitkönig leest in Atlas voor uit het IPCC-rapport (mei 2023) om aandacht te vragen voor 'het allerbelangrijkste rapport dat in decennia is geschreven' • Foto Susanne van Donk